

«اثرات کیفی شوخی»، شوخی نیست!

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می‌تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می‌توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «اثرات کیفی شوخی» را بررسی کنیم.

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می‌تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می‌توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «اثرات کیفی شوخی» را بررسی کنیم.

عملی که تحت عنوان شوخی بسیار در طی روز انجام می‌دهیم بی آنکه به این مسئله توجه نماییم که ممکن است از این شوخی ما آسیبی به دیگری وارد شود. بسیار اتفاق افتاده است که به دلیل شوخی‌های ناگهانی با افراد، آنها در اثر ترس و هیجان ناشی از آن دچار آسیب‌های شدیدی گردیده‌اند. مانند آنکه فردی که دارای بیماری قلبی می‌باشد در اثر ترس ناشی از شوخی ناگهانی دچار حمله قلبی می‌گردد و جان خود را از دست می‌دهد. اما لازم است بیان داریم که این اقدام و عادت زشت روزمره ما از نظر قانونگذار تحت شرایطی جرم محسوب می‌گردد و دارای مجازات‌های بعضاً سنگین نیز خواهد بود.

از همین روی قانونگذار در موارد متعددی به موضع خود پیرامون مجازات ترساندن پرداخته است.

قانونگذار در ماده 499 از قانون مجازات اسلامی بیان می‌دارد:

هرگاه کسی دیگری را بترساند و آن شخص در اثر ترس بی اختیار فرار کند یا بدون اختیار حرکتی از او سر بزند که موجب ایراد صدمه بر خودش یا دیگری گردد، ترساننده حسب تعاریف جنایات عمدی و غیر عمدی مسئول است.

همچنین آنکه قانونگذار در ماده 501 از همان قانون این چنین بیان داشته است:

هرگاه کسی به روی شخصی سلاح بکشد یا حیوانی مانند سگ را به سوی او برانگیزد یا هرکار دیگری که موجب هراس او می‌گردد مانند فریاد کشیدن یا انفجار صوتی انجام دهد و بر اثر این ارباب، شخص بمیرد یا مصدوم گردد حسب مورد براساس تعاریف انواع جنایات به پرداخت قصاص یا یا دیه محکوم می‌شود.

در خصوص این مواد نکاتی را به اختصار بیان می‌کنیم:

1. فروزی را که هر یک از دو ماده مذکور بیان می‌دارند متفاوت از دیگری می‌باشد. با این توضیح که فرض مورد اشاره در ماده اول، فرضی است که در اثر ارباب و ترس زیاد حرکتی از فرد سر بزند که موجب ورود آسیب به خود یا دیگری گردد. به عبارتی دیگر مطابق ماده موصوف عمل ترساندن زمانی ضمان آور خواهد بود که فرد در اثر ترسیدن آسیبی به دیگری یا خود وارد آورد، این در حالی است که مطابق ماده دوم، صرف ترساندن فرد در صورتیکه منجر به آسیب یا فوت وی گردد ضمان آور خواهد بود، به عبارتی دیگر برای اعمال مجازات‌های مربوط به ماده دوم نیازی نیست که آسیب وارده به واسطه حرکتی از سوی شخص ترساننده شده وارد شود تا شخص ترساننده مشمول مجازات گردد.

نتیجه آنکه ترساندن فرد در صورتیکه موجب آسیب خود یا دیگری گردد خواه آنکه مستقیماً و بواسطه ترس زیاد اتفاق افتد، خواه بواسطه حرکت یا عملی موجب ورود آسیب گردد، تحت شرایطی جرم محسوب می‌گردد و قابل مجازات خواهد بود.

2. به طور مثال چنانچه شخصی با گذاشتن صورتکی وحشتناک فردی را بترساند و دنبال وی نماید و فرد فرار نماید و در

اثر این اتفاق از طبقه پنجم ساختمان به پایین پرت شود، حسب مورد شخص ترساننده مرتکب قتل عمد یا غیر عمد شده است که مطابق مقررات و با توجه به تشخیص دادگاه، به قصاص یا پرداخت دیه محکوم خواهد گردید.

در مثالی دیگر، چنانچه شخصی پشت دیواری مخفی گردد و به طور ناگهانی در مقابل عابری ظاهر گردد و از این رهگذر عابر به واسطه ترس از این اقدام دچار حمله قلبی گردد، ترساننده حسب مورد به پرداخت دیه و یا مجازات قصاص محکوم خواهد شد.

اما آنچه در تشخیص نوع عمد یا غیر عمد بودن این اقدام بیش از سایر عوامل موثر خواهد بود نحوه و شیوه ترساندن و علم و آگاهی مرتکب از اقدامات خود خواهد بود. به طور مثال چنانچه فردی با آگاهی از داشتن بیماری قلبی فردی که قصد ترساندن وی را دارد و یا باردار بودن وی، اقدام به ترساندن وی نماید، در حالیکه شوخی یا عمل وی نوعاً باعث آسیب نمی گردد اما در این افراد و به واسطه وضع خاصی که دارا می باشند و نیز عالم بودن مرتکب از این وضع خاص، از مصادیق جرایم عمدی محسوب می گردد. لذا باید بیان داشت که مرتکب چنین عملی مرتکب قتل عمدی گردیده ولو آنکه چنین قصدی نداشته است و در نهایت به مجازات قصاص محکوم خواهد شد.

در مثالی دیگر، ممکن است فردی در اثر ترساندن دیگری موجب سکنه وی گردد یا آنکه شدت ترساندن به حدی باشد که فرد دچار لکنت زبانی گردد یا نیمی از بدن وی در اثر سکنه بی حس گردد، در اینصورت در صورت واجب شدن قصاص تا جاییکه شرایط اجرای قصاص وجود داشته باشد، قصاص اعمال خواهد شد، در غیر اینصورت دیه جایگزین قصاص خواهد شد. چه اینکه در موارد اینچنینی امکان ایجاد آسیبی دقیق همانند آنچه در اثر ترساندن وارد شده، همانند ایجاد لکنت یا بی حس نمودن نیمی از بدن ترساننده وجود نخواهد داشت.

اما آنچه در بالا بدان اشاره شد صرفاً بیان موضع قانونگذار از نظر مقررات جزایی بود، این در حالی است که از نظر مقررات مسئولیت مدنی نیز، امکان پیگرد ترساننده وجود خواهد داشت.